

**Francisci Monacelli Eugubini J. U. D. Protonotarii
Apostolici, olim Ecclesiæ Venusinæ, ac deinde Æsinatis
Vicarii Generalis, &c. Formularium Legale Practicum Fori
Ecclesiastici**

In Quo Formulæ Expeditionum usufrequentium de his, quæ pertinent ad
Officium Judicis nobile, continentur ; Opus Episcopis, Vicariis Generalibus,
Aliisque Iurisdictionem quasi Episcopalem exercentibus: necnon
Confessariis, Parochis, Cancellariis, cæterisque in dicto Foro versantibus,
apprimè utile ...

In qua præter Supplementum Formularum Fori extrajudicialis, accesserunt
quamplures Formulæ Fori contentiosi, necnon nonnullæ litteræ Pastorales
non minùs utiles, quàm necessariæ gubernium Ecclesiasticum
assumentibus, ab eodem Auctore annotationibus auctæ, sacræ paginæ
oraculis, & Sacr. ...

Monacellus, Franciscus

Venetiis, 1707

Appellationis coram honestis Viris. Form. II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62423](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62423)

32. At pro hujus ultimi juris intelligentia est advertendum, quod propositio vera est quoties jus presentandi Vicarium amovibilem pertinet ad personas privatas, vel ad Societates, & Collegia Laicorum, penes quas residere non potest cura habitualis, seu Retoria, in quibus terminis loquitur Card. de Luc. *de benef. disc.* 80. num. 20. & 21. ibi à me allegatus: secus autem si nominatio, seu presentatio Vicarii pertinet ad Capitulum, sive Collegium Ecclesiasticum, vel ad Monasterium; nam tunc amovibilitas spectaret ad eum ad quem spectat nominatio, prout respondit Congr. Concilii in *Asculana* 13. Novembr. 1655. lib. 19. fol. 534. licet Vicarius etiam in isto casu possit arbitrio Episcopi removeri, quamvis sit Regularis, absque eo quod teneatur deducere causas remotionis, ut respondit ead. Congr. in *Camerinen.* 18. Septemb. 1627. lib. 13. pag. 337.

33. An autem Ordinarius vigore cap. 7. sess. 7. de reformation. Concil. Trident. possit curam, quae exercetur in Ecclesiis Regularium per Vicarium amovibilem exigere in Vicariam perpetuam, responderetur, quod si agatur de Ecclesiis Parochialibus simpliciter Monasteriis unitis, utique si sibi melius expedire videatur, poterit, prout responsum fuit per Congregat. in *Tudertina* 8. Augusti 1693. si vero sermo sit de Ecclesiis Curatis positus in loco Monasteriorum, quibus imminet Cura Animarum ab ipsorum primæva fundatione, & non poterit; quia hujusmodi Ecclesiæ Curatæ dicuntur de Mensa Monasterii, non autem simpliciter unitæ, ut distinguunt Gallem. *supra d. c.* 7. sess. 7. & Pignat. *consult.* 157. num. 1. & per tot. tom. 9. Et pro his servanda est dispositio c. 11. sess. 25. de regular. ubi Barb. num. 2. & 24.

34. Quoties autem Episcopus in Ecclesiis Parochialibus Monasteriis unitis procedat ad erectionem Vicariæ perpetuæ juxta facultates sibi tributas in d. cap. 7. sess. 7. & à constit. Pii V. la 47. tunc omnia onera incumbunt Parochiali Ecclesiæ censentur translata in Vicarium, cui in futurum incumbere non autem Monasterio, ut pluries dictam Pii V. Bullam interpre-

tando declaravit Congr. Conc. & præcisè in *Aversana* 31. Maii 1607. lib. 11. pag. 8. in *Vasionen.* 22. Augusti 1637. ad 3. lib. 15. pag. 580. & in *Conimbric. seu Lamacen.* 14. Nov. 1648. ad 2. lib. 18. pag. 530. Gallem. *sup. d. c.* 7. sess. 7. post num. 7. ubi aliud Decretum affert.

Appellationis coram honestis
Viris.

FORMULA V.

SUMMARIUM.

- 1 Appellatio quomodo, & quando interponatur coram honestis viris, ostenditur.
- 2 Appellatio interposita coram honestis viris debet continere causam cur coram illis fuerit appellatum.
- 3 Appellatio coram honestis viris potest interponi voce, sive scripto, latinè, vel lingua vernacula infra decem dies.
Tempus ad appellandum coram honestis viris currit à die scientiæ late sententiæ si citatio executæ fuit Domi, si vero personaliter, à die sententiæ.
Appellatio interposita coram solo Notario non suffragatur extrà Urbem.
- 4 Episcopus si allegatur suspectus, potest alteri causam delegare si non agatur de interesse proprio bursali.
- 5 Appellatio à denegata justitia non admittitur nisi transacto biennio & n. 6.
- 7 Appellatio non datur à comminatione declaratorie censure late à jure.
Appellatio suspensiva non admittitur à Decreto, quo Episcopus decrevit tertiam partem fructuum Præbendarum pro Distributionibus esse applicandam.
Appellatio non impedit, neque retardat Synodum Diocesanam neque Visitationem personalem.

Ap-

- Appellatio non datur à Decreto Episcopi, quo declarat reum gaudere debere immunitate Ecclesie.
- 8 Referuntur Decreta, quibus præscribitur modus, & causa appellandi in foro Ecclesiastico.
- 9 Causa non dicitur deserta donec Judex super desertione inter loquatur.
- 10 Appellatio in causis criminalibus potest valide interponi per procuratorem ubi non agitur de delicto quod mereatur pœnam corporis afflictivam.
- Pœna exilii non est corporis afflictiva sed æquiparatur confiscationi bonorum.
- 11 Appellatio ab Episcopo suffraganeo interponitur ad Archiepiscopum, qui est Judex appellationis Diœcesanorum, & etiam in causis civilibus Judex competens eorundem suffraganeorum.
- Appellatio ab Episcopo Sedi Apostolicæ immediatè subiecto datur ad Papam, ab Archiepiscopo ad Patriarcham.
- 12 Episcopus sive Judex non assumit officium partis.
- Archiepiscopus non potest universaliter in causis appellationum à Suffraganeo suspectus allegari, & n. 13.
- 14 Clausula, appellatione remota, non tollit jus dicendi de nullitate, neque recusationem Judicis, neque beneficium iterum appellandi, si Judex gravat.
- Fallit si causa reperiatur commissa Cardinali.
- Solus Papa rescribit cum clausula, recusatione vel appellatione remota.
- 15 Dicitio, etiam, implicat casum minus dubitabilem & exprimit magis dubitabilem.
- Appellatio interposita coram bonis viris probatur sine aliis testibus.
- Testium præsentia includit visum, & auditum.
- 16 Testes masculi præferuntur feminis. Testes quatuor Clerici æqui valent testimonio sex laicorum.
- Testis unicus regulariter non probat, sed admittitur ad probandum miraculum.
- 17 Testes compelli possunt in utroque foro ad deponendam veritatem.
- Testis cui sub sigillo naturali sui communicatum delictum, tenetur revelare, si vergat in damnum publici boni, etiam si juraverit non revelare.
- 18 Teste examinati coram Jure incompetente nullum indicium faciunt.
- Testes deponentes falsum in judicio nullo, tenentur pœna falsi.
- 19 Delegatus Principis non potest subdelegare, quando est electa industria persona, & dantur exempla.
- 20 Appellantes ab irrationabili judicio Episcopi in concursu Parochialium debent docere de irrationabilitate.
- 21 Irrationabilitas judicii Episcopi in præelectione probatur conjecturis, & præsumptionibus hic relatis.
- 22 Sola litteratura appellationis, non probat in præelectione irrationabilitatem judicii Episcopi.
- Appellatio in devolutivo datur etiam à reprobatione Examinatorum.

Compareo hodie ..... coram vobis N. & N. personaliter Ego N. prætenfus reus in causa, & causis assertæ ..... (& exprimat causa processus) & sentiens me gravatum à Sententia contra me lata in prædicta causa à D.N. Vicario Generali sub die ..... vel alio veriori tempore, prout in ea: eo quia delictum dictæ prætenfæ ..... non perpetravi, & indefensus, ac nulliter damnatus fui, aliisque de causis suis loco, & tempore deducendis: & non audens justo timore detentus (& exprimat causa metus, seu impedimenti) coram eodem Vicario Generali Jure à quo, ap-

appellare; coram vobis honestis Viris appello ad Sanctissimum D. N. Papam N. ejusque Sanctam Sedem (vel ad N. Metropolitanum) & protestatione hac proposita à vobis instanter peto mihi responderi de Apostolis testimonialibus omni &c.

Ego N. Appello, & peto, ut supra.

Eodem die, & loco, nos infra scripti Cives N. plenam, & indubitam fidem facimus quibus spectat, & pro veritate requisiti testamur, N. de N. supradicta die, & loco personaliter coram nobis comparuisse, causasque timoris, & impedimenti adeundi Judicem à quo allegasse, protestatum de gravamine, & appellasse, & postulasse, prout in Scriptura manu ejusdem exarata, & subscripta, hic supra latius apparet; & hoc fecit etiam presentibus testibus infra scriptis; in quorum fidem hos testimoniales Apostolos manu propria scriptos damus.

Ego N. manu propria.

Ego N. manu propria.

Ego N. Testis.

Ego N. Testis.

ADNOTATIONES.

1. Contingit aliquando, quod reis tam in Civilibus, quam in Criminalibus præcludatur via coram Judice à gravaminibus appellandi, vel ob justum metum, vel quia Judicis non adest copia: ideoque juxta dispositionem juris communis in cap. fin. de appellat. datur tunc remedium appellandi coram honestis Viri: Et quamvis non sit necesse pro validitate, quod huic appellationi adsint Notarius, & alii testes (quorum vices suppleant ipsi Viri honesti) nihilominus si datur commoditas illos adhibendi, ad cauthelam adhibeantur. Sufficit autem quod Viri coram quibus fit hæc protestatio sint honesti, sive Clerici sint, sive laici, sive divites, sive pauperes, dummodò habeant qualitates testium idoneorum; & fiat intra tempus legitimum de jure concessum ad appellandum; & demum Judicis à quo, & parti intimetur, nam alias non caufaret attentata, Scacc. de appellat. lib. 3. c. 2. q. 6. n. 31.

2. **JUSTO TIMORE DEFEN-**

TUS. Vel alio justo, & rationabili impedimento. Ut enim coram honestis Viris validè appellari possit, exigitur primo loco causa justa quominus quis coram Judice appellare non potuit: quia Judex est sibi infensus, probavit animum suum, vel est solitus indignari adversus illos qui à suis Decretis appellant. Si pars, seu Fisco adhærens sit ejus familiaris, Consanguineus, vel Cancellarii. Si appellationem recipi prohibuit, vel copiam sui non facit, & se absentavit, & occultavit: Una igitur ex his causis (vel altera similis, quæ rationabilis, & justa videatur) concurrente, debet in protestatione, & appellatione exprimi, ut legitime facta censeatur Gratian. dist. 10. num. 1. 2. & seqq. Ricc. collect. 1355. Barbof. in dict. cap. finali de appellat. num. 20. & undecumque timeat, sive à Judice, sive à parte, aut Consanguineis illius, non tenetur coram Judice appellare Passer. mox citandus num. 42.

3. **CORAM VOBIS HONESTIS VIRIS APPELLO.** Sive lingua latina, sive sermone

ne vernaculo, five scripto, five voce, dummodò actus fiat publicus, & in actis redigatur Barhof. ubi suprâ num. 23. Passerin. ad titul. de appellat. quæst. unic. num. 46. in 2. lib. Decret. in 6. & infra decem dies, quod est tempus præfixum à jure ad appellandum à die prolationis Sententiæ l. 1. §. biduum ff. quând. appelland. sit, c. quoad consultationem de sent. & re judic. Barb. ibid. nu. 23. Tempus autem istud si sententia lata fuit per contradictas, vel citationem factam Domi dimissa copia, currit à die scientiæ; non autem à die sententiæ latæ, quia tunc reus dicitur fictus contumax per text. in c. concertationi de appellat. in 6. at si lata fuit contra verum contumacem, qui nempe fuerit personaliter citatus, tunc tempus currit à die Sententiæ Ridolphin. in prax. part. 1. cap. 13. nu. 127. Ubert. de citat. cap. 10. num. 371. Rot. coram Burrat. decis. 59. num. 6. 7. & 17. & coram Manzaned. decis. 656. num. 4. Et dicitur coram vobis honestis Viris &c. ad demonstrandum, quod appellatio dum deficit copia Judicis, vel ex justa causa coram eo interponi non potest non sufficit quod interponatur coram Notario, sed debet interponi coram honestis Viris Rot. d. decis. 656. num. 5. coram Manzaned. ubi habetur, quod appellatio interposita coram Notario, est ac si interposita non fuisset. Verum de stylo Curiae Romanæ sufficit, quod Cedula appellationis præsentetur Notario Causæ intra legitimum tempus.

4. Et hic nota, quod si Episcopus delegaretur suspectus in cognoscendo, non diceretur suspectus in delegando, quia suspicio personam fugillat, sed non tollit jurisdictionem, ut dicit Tondut. de prævent. part. 2. cap. 2. post num. 48. Sac. Congregat. Concilii 15. Septembris 1607. quod verum puto quoties agatur de interesse Ecclesiæ, in cujus causa Episcopus est Judex competens juxta sententiam glossæ in cap. si quis 20. quæst. 7. secus autem si agatur de interesse burlesli Episcopi, nam tunc non posset cognoscere neque alteri cognitionem delegare ut rescripsit Congregat. Episcop. in una Casalen. 14. Decembr. 1696. in qua cum Episcopus esset creditor unius ex

Canonicis Cathedralis, & eum pulsasse ad solvendum in suo Tribunali, & post propositam à Canonico causam suspensionis alium Judicem delegasset, causa per recursum ad Congregationem devoluta, sub dicta die responsum fuit - *Un ex Vicinioribus prout de jure*, & hanc distinctionem videtur approbare Fagnan. in c. nostri, num. 18. de Elect. quem sequitur Passerin. Tribunal. Regular. quæst. 3. art. 7. num. 118.

5. Si verò appellaretur à denegata justitia ob non expeditionem Causæ intra biennium faciendam juxta Decretum Concilii in cap. causæ omnes sess. 24. de reformation. tunc ut possit causa avocari requiritur, quod præcesserint judiciales instantiæ ter repetitæ pro expeditione Causæ cum protestatione appellationis à denegata justitia, cum moderato dierum intervallo inter unam, & alteram, & quod à die introductionis Causæ sit lapsum biennium. Nam licet Cardin. de Luca de jurif. dict. discurs. 68. num. 9. quem sequitur Reverendiss. Zaul. observ. ad stat. Favent. rubr. 7. libr. 3. num. 15. dicat quod factis requisitionibus prædictis, si Judex fiat contumax in expediendo, non constitit legitimo impedimento, sit locus appellationi, & avocationi Causæ, etiam non expectato biennio: adhuc teneo, quod tempus à Concilio Statutum sit expectandum, & quod opinio Cardin. de Luca opponatur de directo recessu Concilii ibi - *infra biennium à die motæ litis terminentur, alioquin post id spatium, liberum sit partibus, vel alteri illarum Judices Superiores adire &c.* & claris ibi - *nec antea aliis committantur, nec avocentur, neque appellationes recipiantur.*

6. Et ita pluries declaravit Congregat. Concilii, nempe in Aprutina 26. Aprilis 1692. lib. 8. litter. pag. 30. in Patavina 15. Novembr. 1600. lib. 8. pag. 844. & 26. Aprilis 1659. & in Albiganen. 28. Novembris 1693. quibus Decretis firmatur, quod Causæ fœdæ Ecclesiastici non possint per appellationem avocari, nisi transacto biennio, quod & decisum fuisse reperio à Sac. Congreg. Episcop. in una Benevent. 16. Septembris.

ptembr. 1617. fol. 187. in qua dubium sic exponitur — Cum Archiepiscopus Beneventanus in possessione causas, quæ coram ejus Suffraganeis in prima instantia tractantur, ad ejus Curiam etiam ante biennium advocandi existere prætenderet, Sac. congregat. possessionem præfatam, utpotè Concilio Tridentino Decretum irritans habenti de directo contrariam, sustineri non posse censuit. Et hoc, quia Concilium præfixit biennium instantiæ, & non Judici, cujus jurisdictio semper durat, durante biennio, Fagnan. in cap. venerabilis nu. 14. & 25. de judic.

7. Item appellatio non datur à comminatione declaratoriæ tanquam à gravamine irreparabili; puta si quis citatur ad dicendum causam quare non debeat declarari incidisse in excommunicationem ob violatam immunitatem Ecclesiasticam, vel alias censuras à jure latas; & ideo si monitus recurreret ad Metropolitanum, non esset audiendus, neque illius appellatio admittenda, ut declaravit Congregat. Concilii in Tropien. 16. Martii 1619. libr. 12. pag. 715. & in Neocastren. 22. Februar. 1620. lib. 12. post. pag. 698. Sicuti nec admittitur appellatio suspensiva à Decreto Episcopi, quo mandat tertiam partem fructuum Præbendarum in Distributiones esse applicandas Congregat. Concilii in Elboren. 10. Augusti 1591. libr. septimo, pag. 261. Et quocumque modo interponatur, non impedit, neque retardat Diæcesanam Synodum eadem Congregat. in Oriolen. 27. Martii 1632. ad 17. neque Visitationem personalem, quam facere intendit Episcopus in Visitatione generali suæ Diæcesis eadem Congregat. in Triventina 22. Julii 1686. lib. 36. fol. 257. Non datur à Decreto Episcopi, quo declarat reum gaudere debere immunitate Ecclesiastica, ut respondit Sac. Congreg. Immunit. in Nicien. 12. Jan. & in Vercellen. 3. Augusti 1649. lib. 4. dec. fol. 69. à tergo & fol. 85. Ciardin. contr. 10. nu. 154.

8. Alii plures sunt casus frequentiores in quibus appellationes admitti non debent, expressi in Decreto generalibus jussu, & approbatione Clement. VIII. de anno 1600. emanatis à Sac. Congr. Episcop. quæ per extensum referunt Quarant. in summ. Bullar. verb. Archiepiscopus post. Monacelli Form. Pars II.

num. 20. Piafec. in prax. part. 2. cap. 4. art. 15. de appellat. num. 9. Donat. prax. rerum regular. tom. 1. part. 2. tractat. 10. de appellat. q. 18. & quibus respondent moderniora Congregat. Concilii, quæ prodierunt in Causæ Insule seu Regni Sardinie ad instantiam Episcoporum, & Metropolitanam devoluta ad verius Judicem Delegatum Apostolicum ejusdem Regni: nam propositis dubiis.

- I. An quando ordinarii ad evitanda Scandala procedunt non citata parte, nec adhibita causæ cognitione in causis Visitationis, aut correctionis morum, possit Judex Delegatus Apostolicus appellationem simpliciter admittere?
- II. An ab interlocutoria, vel alio quocumque gravamine, quod tamen potest reparari per sententiam definitivam, valeat appellationem admittere?
- III. An quando appellatur à gravamine, quod per definitivam reparari nequit, ut carcerationis, torture, aut excommunicationis, possit appellationem admittere, aut inhibitionem, vel aliam inhibitionem concedere non visis actis, ex quibus evidenter appareat de gravamine?
- IV. An censuras Ecclesiasticas in appellatantem prolatas, valeat relaxare, aut nullas declarare, non auditis partibus, nec cognita causa?
- V. An valeat absolutiones ad cautelam concedere non citata parte, nec visis actis, nec præstita cautione ab appellante de stando juri, & parendo mandatis Ecclesie.
- VI. An ab Executione Decretorum Sac. Concilii Tridentini valeat appellationem admittere?
- VII. An valeat causas in curiis Ordinariorum, vel aliorum Judicium inferiorum pendentes ad se avocare, vel illorum cursum impedire sub quolibet pretextu, præterquam si per viam legitimæ appellationis fuerunt ad ipsius Tribunal delatæ?

O

VIII.

VIII. An valeat appellationem recipere, nisi per publica documenta (quæ realiter exhibeantur) prius constituerit appellationem à sententia definitiva, aut à gravamine, quod per definitivam sententiam reparari non possit in casibus à jure non prohibitis per legitimam personam, & intra debita tempora fuisse interpositam, & prosecutam?

IX. An Valeat inhibitionem concedere post receptam appellationem absque insertione tenoris Sententiae, aut Decreti definitivi, aut definitivi vim habentis, etiamsi appellans asserat culpa Judicis à quo vel Actuarii exemptum habere non posse, non justificato impedimento, & an in casu possint inhibitiones impune sperni?

X. An valeat appellationes in secunda instantia recipere à Decretis, seu Sententiis Suffraganeorum, omisso medio Curiae Metropolitanae.

XI. An in causis de sui natura appellabilibus, in quibus dictus Judex processit, valeat appellationem quoad effectum suspensivum denegare?

Sacr. Congreg. Die 15. Maii 1700. respondit.

Ad 1. Negativè quoad effectum suspensivum.

Ad 2. Negativè.

Ad 3. Negativè quoad cognitionem causae in gradu appellationis tantum, & Affirmativè quoad brevem supersefforiam.

Ad 4. Negativè.

Ad 5. Negativè præterquam in casu absolutionis ad breve tempus, & tunc cum obligatione de stando juri, & parendo mandatis Ecclesiae.

Ad 6. Negativè.

Ad 7. Negativè.

Ad 8. Negativè.

Ad 9. Negativè.

Ad 10. Negativè.

Ad 11. Negativè.

9 In causis igitur civilibus de sui natura appellabilibus, si tempore debito, non fuerit appellatum, & causa remansit deserta, juxta disposita in *clim. 3. de appellat.* ut fieri possit Executio rei judicatae, adverti debet, quod non sufficit causam fuisse desertam; sed requiritur, quod Judex prius interloquatur, & declaret suo Decreto fer. fer. causam esse desertam, ut dixit Rot. coram Ninot. *decision. 66. numer. 7.*

10 In causis verò criminalibus, in quibus non infligitur pena corporalis, appellatio interponi potest, etiam per Procuratorem habentem speciale mandatum. Etenim firmissima opinio est, quod in omnibus causis à relegatione infra, admittitur Procurator; cum satisfactione de stando juri, Guazzin. *ad defens. rer. def. 12. cap. 1. num. 55.* ubi contrariis plene satisfacit Gaballin. *in Gloss. ad consil. Regid. lib. 4. cap. 14. nu. 1. & 2.* Et sic in Criminalibus, in quibus, intrat pena pecuniaria, Exilii, & etiam excommunicationis, reus absens poterit se defendere per Procuratorem: Nam pena Exilii non dicitur pena corporis afflictiva, sed medio collocatur inter corporalem, & pecuniariam Antonell. *de loc. legal. lib. 3. cap. 4. nu. 19. & 20.* imo quod Exilium, & honorum confiscatio æquiparentur in jure ait Sebelt. *Medic. de regul. jur. part. 2. regul. 1. ampliat. 37.* & est pena Canonica. Text. *est expressus in cap. accusatoribus 3. quest. 5. in delicto excommunicatione digno, quod audiatur Procurator, docet idem Guazzin. d. defens. 12. d. cap. 1. d. nu. 58. circa fin. ver. necnon.*

11 Appellatio autem à Tribunali Episcopi Suffraganei, datur ad Archiepiscopum, seu Metropolitanum cui subest, qui sicuti est Judex Ordinarius appellationis Diæcesanorum juxta disposita in *cap. Romana §. debet autem de appellat. in sexto*, ita etiam est Judex competens Causarum Civilium, quæ in prima instantia moventur contra eosdem Episcopos suffraganeos, ut pluries respondit congregatio Concilii, & præcisè in

Indiarum anno 1585. ad 13. dubium, & 10. Novembris 1618. & alia Decreta ejusdem Congregation. refert Nicol. lucubr. canon. lib. 2. tit. 2. de for. comp. post num. 2. ubi post relatum Decretum Sac. Congreg. Episcop. 31. Maii 1588. quod videbatur contrarium sic concludit -- Sac. verò congreg. Concilii censuit Metropolitanum in causis civilibus Suffraganeorum posse cognoscere, quando Episcopus agit contra Episcopum, & ubi Subditus Episcopo agit contra ipsum Episcopum: reterquim non posse nisi in casibus jure expressis. Sancti Angeli Lombardorum, & Lima-na seu civitatis Regum: cum qua individua-liter pertranseunt Zeech. de republ. Eccles. titul. de statut. Patriarch. & Archiepiscop. post nu. 6. versic. unde si Episcopi subditus, Ricc. in prax. part. 4. resol. 496. Genuen. in prax. cap. 86. num. 1. Passerin. in cap. Romana n. 4. de offic. ord. in 6. & in Tribunal. Regular. quest. 3. art. 6. nu. 118. Pirhing. in jus can. lib. 1. titul. 31. nu. 14. Sicque in locis, & Provinciis in quibus non adest Nuncius Apostolicus, Archiepiscopus est Judex suorum Suffraganeorum in causis civilibus, Piafec. in prax. part. 2. cap. 5. art. 2. que benef. confer. poss. Episc. num. 47. Quidquid igitur dicat Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 22. quem sequitur R. P. D. Petra in commentar. ad Bull. 2. Leonis IX. sect. 5. num. 15. tom. 1. ab hac sententia non videtur recedendum, quia est casus decisis à jure in cap. 1. dist. 80. & in cap. Metropolitanum 45. 2. quest. 7. hancque præter supra allegatos sequitur glos. in cap. pastoralis de offic. ordin. & in c. pervenit 39. verb. interponere 11. q. 1. Porro si Episcopus, vel alius Prælatas sit exemptus, & Sedis Apostolicæ immediatè subjectus; tunc ab eo non ad Metropolitanum, sed ad Papam etiam in causis temporalibus civilibus appellari debet; ab Archiepiscopo verò ad Patriarcham, seu Primatem appellandum est Pirhing. in jus canon. lib. 2. tit. 28. nu. 92.

12. Est quoque sciendum, quod Suffraganeus postquam in Causis sententiam tulit, non debet à revocatoriis Metropolitanani appellare: quia ut bene respondit congregat. Episcoporum. Vicario Gener. Lydien. 2. Augusti 1619. Judex non assumit officium partis; & propterea nec debet generaliter pro omnibus causis eum suspen-

sum habere, & allegare: Cum enim Episcopus Herbipolen. prætenderet, quod Metropolitanus Moguntinus tanquam unus de Capitularibus Herbipolen. ratione Canonicatus, quem in dicta Ecclesia retinebat, non posset uti sibi legitime suspectus, cognoscere causas appellationum frequenter à suis decretis interpositarum ab aliis Canonicis, & Capitularibus, & ideo instetisset in Congregatione Concilii pro deputatione Nuncii Apostolici Coloniae residentis in locum di Metropolitanani, fuit hujusmodi instantia sub die 29. Novembr. 1698. rejecta, & responsum, providebitur in casibus particularibus.

13. Et prætendens Episcopus Insulanus, quod Archiepiscopus S. Severinae (cujus est Suffraganeus,) non posset cognoscere in gradu appellationis legitime interpositæ, de validitate Censurarum per affixionem Cedulonum ab eod. Episcopo contra Regulares latorum, ex quo esset sibi suspectus, & plures suspensionis causas in Congreg. Episcoporum, & Regularium proponeret, nempe -- Primò, quod Archiepiscopus in alia causa reum à censuris absolvisset non obstante, quod essent in suo Decreto reservatæ Sedi Apostolicæ. Secundò quod interdicto suspensusisset Ecclesiam quandam Regularium, eo quia Baldachinum ibidem sibi erexissent. Tertio, quod in quadam causa Mensæ sententiam contrariam protulisset non visis juribus. Quarto, quod pro minimis, levibusque causis inhibitiones, & appellationes concederet, & admitteret, nihilominus proponente fel. rec. D. meo Card. Petruccio, sub die 22. Januar. 1700. rescriptum fuit -- Non costare de causis suspensionis contra Archiepiscopum, qui procedat prout de jure.

14. Item notandum, quod si causa repeteretur commissa cum clausula appellatione remota, hæc non tollit beneficium dicendi de nullitate Novar. decisio. 41. num. 4. neque Judicis recusationem cap. postremo de appellat. Fagnan. in cap. super eo il. 2. num. 15. de appellat. imò nec beneficium iterum appellandi, quia intelligitur sublata appellatio frivola, & quando Judex non gravat Rota coram Gregor. decis. 91. num. 10. Guazzin. ad defens. animar. l. 2.

de *Judic. defens. 7. cap. 11. addit. 11. nu. 38.* cum aliis apud Barbof. de *clausul. claus. 9. num. 15.* nec afficit tertium, qui potest appellare Marant. in *prax. part. 3. nu. 79.* nisi tamen causa reperiretur commissa alicui Cardinali; quia tunc intelligeretur remota quæcumque appellatio, tam legitima quam frivola, justitia vel injusta, Barbof. d. *claus. 9. nu. 17.* Zecch. de *republ. Eccles. Stat. Card. nu. 9. privil. 11. circa fin.* & hoc ut Dignitas Cardinalitia aliquid operetur. Hæc autem clausula non apponitur nisi in Commissionibus Papæ: quia nemo Judex inferior, etiamsi sit de Latere Legatus potest rescribere cum clausula *recusatione vel appellatione remota.* Barbof. *ibid. num. 3.* Passerin. *Tribunal. Regular. quæst. 3. art. 2. nu. 1. & 29.* nisi in facultatibus clarè habeat Marant. in *prax. par. 3. dist. nu. 76.*

15 **ETIAM PRÆSENTIBUS TESTIBUS.** Hoc dicitur ad demonstrandum quod alii testes adhibentur ad cauthelam: dictio enim, *etiam*, implicat casum minus dubitabilem, & exprimit ma is dubitabilem Barbof. *dist. 112. num. 1.* cum ut jam supra in principio dictum fuit sufficiat, quod appellatio interponatur coram duobus honestis viris, qui testimonium reddant in judicio de appellatione, ut latè probat Passerin. *ad tit. appellat. quæst. unic. num. 46. & seqq. in 2. lib. 6. decretal. pag. 225.* Et dicitur hoc fuisse gestum in præsentia testium, ad significandum, quod præsentia includit visum, & scientiam: unde bene sequitur, fuit præsens, ergo vidit, & scivit, & qui testatur fuisse præsentem, dicit vidisse, & audivisse, Bertacchin. in *repertor. verb. præsentia versic. 2. & 3. pag. mihi 159. à tergo glos. in cap. primis verb. præsentia 2. qu. 1. Barbof. dist. 71. nu. 2.*

16 Et hic notat, quod testes Masculi præferuntur Mulieribus: vel melius dic, quod testimonium Virorum prævalet testimonio Mulierum, Gabr. *comm. concl. lib. 1. de test. concl. 4. num. 38. & 42.* Secundò, quod tantum valet depositio quatuor Clericorum, quantum sex laicorum Gabr. *ibidem num. 40.* Bellet. *disq. cler. part. prima de cleric. test. §. 1. nu. 3.* Tertio, quod ad unius testimonium nullus est condemnandus Num. 35. 30. ac sufficit unus testis ubi

agitur de declaranda voluntate partium Rot. *coram Mantiv. decisio. 323. num. 1. decisio. 600. num. 5. part. 3. & decisio. 128. num. 6. part. 16. recent.* & ubi assertur ad probandum miraculum, si testis sit qualificatus, & fide dignus: nam si ex natura miraculi illud non potest probari nisi per unicum testem, ut evenit in revelationibus & apparitionibus illius de cujus canonizatione agitur, vel quando deponit de miraculo in sua persona patrato, tunc iatis probat, ut pluribus exemplis comprobatur Contilor. de *canoniz. Sanctior. cap. 18. num. 17. & tribus seqq.* quem sequitur Pignatell. *consultat. 34. nu. 5. tom. 5.* quod amplia procedere in hac materia Processus caularum Servorum Dei, etiamsi testis esset de novo repertus, post didicita testificata, & publicationem Processus, nam adhuc esset admittendus non obstante Decreto emanato ab Alexandro VII. anno 1698. quod refert Matt. de *canoniz. Sancti. part. 5. cap. 3. nu. 11.* prout admisit Congreg. Ratum in una *Constantien. seu Curien. 27. Septembr. 1698.* cum hac tamen conditione - *jurato prius testem fuisse noviter repertum, & poni ad partes.*

17 Item nota, quod testes recusantes deponere in judicio veritatem, compelluntur à Judice laico multis, & pignoris, ab Ecclesiastico vero per excommunicationem etiam in causa vertente coram Judice sæculari; quia sicuti is impendit auxilium Judici Ecclesiastico, ita è contra debet facere Ecclesiasticus Graff. *consl. libr. primo, de test. cogend. consl. unic. num. 2. & 6.* Ampliat ad detegendum delicta gravia contra publicum bonum in teste, cui per consultationem secretam, & sub sigillo naturali fuit communicatum delictum; nam licet non debeat revelare, quando ad solam delinquentis pœnam proceditur; tamen ubi agitur ad vitandum grave damnum tertii, vel Republicæ, quod aliter impediri, & evitari non possit, tenetur deponere, & revelare, quia tunc secretum naturale non est servandum, etiamsi esset juramento firmatum D. Thom. 2. *quæst. 70. art. primo, ad 2. Lazzar. quæst. canonic. sect. 2. quæst. 16. num. 5. & 6.* Martin. del Rio *disq. magis. lib. 5. sect. 5. numer. 3. in fin. ubi pro dete-*

detegendis criminibus magiæ, & maleficio-
rum.

18 Item, quod si testes examinati coram Iudice incompetente, denuò examinentur coram Iudice competente, & deponant in hoc secundo examine contrarium à primo, non poterunt redargui de falso, nec de contrarietate, quod primum examen est ac si factum non esset, & nullum indicium facit Zuff. *de legit. process. quest. 54. num. 26.* Bertachin. *in suo repertor. verb. testis versic. testis in alio iudicio an probent post n. 10. fol. mihi 235. à tergo*; Secus si falsum deponant in iudicio nullo; nam tunc tenerentur pœna falsi Gonzal. *ad regul. 7. glos. 57. num. 51.* Barbol. *de offic. Episcop. alleg. 51. n. 25.*

19 Iudex autem (per modum exempli) diceretur incompetens si esset subdelegatus à Delegato Principis, qui facultatem non haberet subdelegandi: ut potè quia esset electa industria personæ, quæ regulariter censetur inducta per clausulas -- *personaliter cognoscas: per te ipsum cognoscas; arbitrio tuo determines tu expedias, & non alius: omeramus conscientiam tuam*: vel si committatur id quod Principi est reservatum: vel negotium sit arduum: aut factum variabile, ut notat Passerin. *Tribunal. Regul. quest. 2. art. 3. num. 18.* quæ prius tradidit Ricc. *decis. 88. part. 1. per totum*, ac etiam per alia per me adducta tom. 1. tit. 1. annot. *ad form. 1. num. 45.*

20 Tandem hic admonendi sunt appellantes in concursu Parochialium ab irrationabili iudicio Episcopi in præelectione concurrentium vigore Bullæ Pii V. *la 33. Bullar. tom. 2.* quod debet docere de dolo, & irrationabilitate Iudicis eligentis coram Iudice appellationis (quod facile eis non erit) ut patet *in §. 2. proæmiali dictæ Bullæ ibi -- Personis minus idoneis, carnalitatibus, aut alium humanæ passionis affectum, non rationis sequentis*; ex quibus proæmialibus verbis tota dispositio regulatur Rot. *coram Coccin. decisio. 1305. nu. 57. & 58. & in dispositiva §. 7. ibi -- con- sulto de prioris eligentis irrationabili iudicio.*

21 Ad hoc autem docendum multum valent sequentia. Primò, quod electus

fit familiaris, vel consanguineis eligentis: quia tunc provisio, & electio redditur suspecta, & præsertim si electus sit forensis, & appellans sit doctior, & Diocesanus. Secundò si Episcopus noluit, quod Examinatores relationem in scriptis facerent; prout feri solet, sed iusserit sibi verbaliter referri quinam ex concurrentibus essent idonei: nam hoc fecisse præsumitur, ut facilius relinqueretur locus gratificationi, & idè electio redditur suspecta; & ex his nullam declaratam fuisse à Rota testatur Gonzal. *ad regul. Cancellar. glos. 4. num. 140. & 141.* Tertiò si electus esset invidus Populo: nam cum Rector Animarum gratus plebi præfici debeat, ut advertit Vivian. *de jur. patr. lib. 2. cap. 9. num. 18. & 19.* Bellet. *disq. cler. tit. de discipl. cleric. §. 15. nu. 19.* tunc Episcopum talem eligendo, non rationis tramitem sequutum fuisse, sed passionis affectum, suspicandum venit. Quartò si Episcopus ante examen concurrentium animum suum propalasset velle gratificare electo, prout animadversum fuit in Sac. Congregat. Concilii in una *Clusina Parochialis 15. Junii 1697.* in qua licet appellatio non fuisset admissa, hoc evenit, quia Episcopi propalatio non erat probata. Quintò si electus esset de incontinentia diffamatus: nam qui de hoc crimine est suspectus nunquam Curæ Animarum est præficiendus ut respondit Sac. Congregat. Concilii in *Forolivien. 19. Julii & 20. Septembr. 1692. & Sac. Congreg. Episcop. & Regular. in Carpentonat. 2. Septembr. 1695.* Lotter. *de re benef. lib. 2. quest. 31. nu. 145. & dub. seq.* Sextò si præelectus fuisset aliquando inquisitus, & postea absolutus etiam tanquam innocens: quia dicitur ex hoc minus dignus nisi constaret accusationem fuisse datam per calumniam, Ventrigl. *prax. part. 2. annotat. 5. §. 2. num. 65.*

22 Cæterum quoad litteraturam, si hæc sola concurrat in rejecto, & appellante, non inde probatur iudicium Episcopi irrationabile: quia approbatus quoad scientiam, potest probè rejici, & rationabiliter reprobari quoad mores; etiam si ex actibus concursus appareret inter approbatos eum esse doctiorem Garc. *de benef. part. 6. capit. 2. num. 236. & seqq.*

Nicol. lucubr. can. lib. 3. titul. 5. de præb. n. 18. versic. pro limitatione, & bene Rot. coram Manzaned. dec. 583. per totum. Ricc. dec. 96. num. 6. 7. 8. & seqq. part. 4. quem vide. Unum autem certum erit, quod quidquid sit in foro exteriori, quoad iustitiam appellationis, in interiori saltem Episcopus, minus bene eligens exactam rationem Deo reddet, apud quem nulla excusatio valebit, cum arcanorum cognitor, & Judex sit cap. erubescant in fin. 32. dist. Novar. cap. novit. de judic. notab. 1. est autem hic notandum quod S. Congr. Concilii sæpius indistinctè tenuit, dari appellationem quoad effectum devolutivum, etiam ab examinatorum reprobatione, ut testatur Nicol. lucubr. can. in addit. nu. 13. pag. mihi 356.

Libelli compositionis Rei
inquisiti.

FORMULA III.

SUMMARIUM.

- 1 Reus petens admitti ad compositionem, non debet fateri delictum, nè incurrat infamiam.
- 2 Simplicitas est multiplex, & enumerantur species ibi.
- 3 Dolus ex quibus excludatur, & ex quibus præsumatur ostenditur, & nu. 4.
- 5 Compositio à Fisco non debet admitti, nisi obtenta remissione partis.
- 6 Compositiones à Fisco admitti non debent sine justa causa.
- 7 Causæ justæ admittendi reum ad compositionem referuntur.

- 8 Episcopi habeant in eorum Diocessibus merum, & mixtum imperium, & gratiam faciunt reis, illosque ad compositionem admittunt.
- Vicarius Generales facultate ordinaria non potest reos ad compositionem admittere. ibi.
- 10 Episcopi tenentur multas, & penas pecuniarias voluntarias applicare usibus piis.
- Reus non admittitur ad compositionem, nisi post completam processum. ibi.
- Compositio non debet admitti in criminibus gravibus, vel in quibus Episcopus non potest de jure dispensare. ibi.
- Compositio etiam à reo spontè oblatam non admittitur, ubi non constat factum ex præsumptionibus de delicto. ibi.
- 14 Episcopus carcerans indebitè, & sine delicto Clericum, peccat mortaliter, & tenetur ad damnam.
- 15 Episcopus in causis criminalibus clericorum quomodo se gerere debeat præscripti Sac. Congr. Concilii in Decreto quod affertur.
- 16 Compositiones non debent admitti in delictis, quæ scandalum afferunt, prout est delictum celebrationis plurium missarum eadem die.
- Sacerdos pluries celebrans in eadem die peccat graviter, & rejicitur. Anon. ibi, & nu. 18. & 19.
- 20 Sacerdos celebrans pluries in nocte Nativitatis D. N. Jesu Christi potest puniri.
- 21 Sacerdos non potest celebrare in die Sabbati Sancti.

EGO N. reperiens me processatum, & carceratum in hac Curia Episcopali N. pro crimine asserto N. (& explicetur prætensum crimen) licet innocens, & immunis sim à tali delicto, & si fortè in aliquo erravi (quod non credo: nec admitto) ignorans cum simplicitate, & sine dolo feci; nihilominus considerans quod statui meo non convenit lites fovere, & habere cum Fisco; Ideo ut ab expensis, & vexationibus redimar, & ad omnem meliorem finem, & effectum suppliciter exoro Illustris. & Reverendis. D. N. Episcopum, ut velit suprascripto Processui finem, & Fisco silentium imponere, spontè, & totaliter me submitteus ad penam, & penitentiam quam digna-